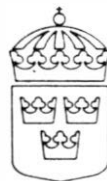

Motion till riksdagen

1988/89:N416

av Per Westerberg m. fl. (m)
Energipolitiken

Mot.
1988/89
N416

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
2	Sverige saknar en konstruktiv energipolitik	2
3	Energi och miljö	3
4	Energi och ekonomi	7
5	Den framtida efterfrågan	9
6	Elförsörjning fram till 1995	11
7	Kärnkraftsavvecklingen	13
	7.1 Nedläggning av två reaktorer till 1997	13
	7.2 Fullständig avveckling till 2010	14
	7.3 Risker för planhushållning	15
8	Grunderna för energipolitiken	16
	8.1 Osäkerhet med socialdemokraterna	16
	8.2 Respekt för folkomröstningsresultatet	18
	8.3 Energibesättning	20
	8.4 Kärnkraftens framtid	20
	8.5 Annan elproduktion	21
9	Hemställan	21

1 Sammanfattning

Den nuvarande socialdemokratiska energipolitiken är helt baserad på partitaktiska överväganden. Den innebär att Sverige saknar en konstruktiv energipolitik syftande till att säkra tillgången på billig energi under miljömässigt acceptabla former.

Det finns ingen anledning att i strid med folkomröstningsresultatet avveckla kärnkraften i förtid. Nedläggningen av två reaktorer under 1990-talet kommer att kosta upp emot 30 miljarder kronor och kommer att ge betydande risker för tillgången på el redan under 1990-talet. Den totala avvecklingen till år 2010 kommer att ge upphov till elbrist, hota upp emot 150 000 jobb och skapa betydande miljöproblem.

Även om kärnkraften bibehålles under hela dess livslängd kommer efterfrågan på elkraft att öka under 1990-talet. Vi anser att tillkommande kraftbehov i första hand bör täckas genom utnyttjande av naturgas. Detta bör dock ske på sådant sätt att beslutet om att koldioxidutsläppen inte skall öka respekteras.

Den nuvarande energibeskattningen bör ersättas med ett system med moms kombinerat med miljöavgifter.

2 Sverige saknar en konstruktiv energipolitik

Den bärande idén bakom regeringens agerande i energipolitiska frågor är partitaktisk. Denna partitaktik har lett till en politik som i själva verket motarbetar de riktlinjer regeringen säger sig vilja föra energipolitiken efter. Den faktiskt förda energipolitiken syftar till att motverka energianvändning i allmänhet och elanvändning i synnerhet. Den förda politiken står därför i motsatsställning till det av regeringen uttalade målet för energipolitiken, nämligen att

landets behov av billig och säker elförsörjning skall tryggas genom ett energisystem som i största möjliga utsträckning är baserat på varaktiga, helst förnybara och inhemska, energikällor.

- Beslutet om att inleda avvecklingen av kärnkraften genom att avveckla två reaktorer redan under mitten av 1990-talet kommer, liksom beslutet om att avveckla hela den svenska kärnkraften till år 2010, att tvinga fram mycket stora investeringar i energianläggningar. Det svenska samhällets beroende av fossila bränslen kommer att öka.
- Tvärt emot målsättningen är de energiformer som den framtida energiförsörjningen då kommer att baseras på inte inhemska.
- Föroreningarna kommer att öka i jämförelse med varje läge där kärnkraften bibehålls.
- Båda avvecklingsbesluten kommer att tvinga fram kraftigt stigande energipriser, samtidigt som besluten kommer att äventyra tillgången på energi.

Den negativa syn på energi som präglar regeringens politik är långt ifrån ansvarsfull. Den skapar betydande osäkerhet inom en mängd olika samhällssektorer. Det gäller näringslivets tillgång på el, sysselsättningen i redan hårt drabbade regioner, hushållens ekonomi och bostadsuppvärmning.

Den socialdemokratiska politiken mot energianvändning i allmänhet och

mot elanvändningen i synnerhet gör det befogat att hävda att Sverige saknar en konstruktiv energipolitik.

Detta kommer att drabba svensk industri och de svenska hushållen i form av stigande energikostnader, framför allt genom stigande elpriser, samt genom en osäkerhet om det överhuvudtaget kommer att finnas tillräcklig tillgång på elenergi. Den osäkerhet som det svenska näringslivet redan i dag tvingas verka under leder till beslut om senarelagda investeringar och att energikrävande produktion förläggs till utlandet.

Den socialdemokratiska politiken är också ett hot mot miljön. För miljön är det intressanta inte att i sig minska energianvändningen utan att styra den mot former som miljömässigt är så skonsamma som möjligt. Regeringens politik medför bl.a. ökade utsläpp av svaveldioxid, kvävedioxid och koldioxid. Att dessa utsläpp har kunnat minska under 1980-talet beror till en betydande del på att kärnkraften ersatt användning av fossila bränslen.

Miljön skyddas inte genom att energianvändningen motverkas genom en särskild straffskatt på energi, än mindre genom begränsningar av den miljövänliga energidistributionsform som elkraften utgör. I stället krävs en politik som syftar till att begränsa miljöföroreningarna med hjälp av gränsvärden och miljöavgifter som riktar sig mot utsläppen och inte mot energin som sådan.

Sverige behöver i dag en energipolitik som utgår från och lever upp till det självklara faktum att vårt samhälle behöver god tillgång på energi.

Det är nämligen genom den rikliga tillgången på energi som det svenska välfärdssamhällets framväxt har varit möjlig. Industrialiseringen krävde energi. Därigenom möjliggjordes en frigörelse av mänskliga resurser för nya och mer värdefulla insatser.

Genom ökad energianvändning frigjordes dessutom människan gradvis från de allra tyngsta arbetena. 1900-talet har präglats av uppbrott från ohälsosamma arbetsmiljöer – energi har kunnat ersätta människoarbete.

3 Energi och miljö

All energianvändning ger upphov till miljöpåverkan.

Den tillgängliga mängden energi på jorden är begränsad. Tillgången på fossila bränslen är ändlig. Som bl a den av FN tillsatta så kallade Brundtland-kommissionen understrukit är det både med hänsyn till miljöförstöring och tillgång på olika bränslen inte möjligt att alla länder uppnår den energianvändning som i dag finns i i-länderna. Detta förhållande kan dock förändras om det sker ett grundläggande teknologiskt genombrott på energiområdet, som samtidigt inte utgör något miljöhot.

I ett långt tidsperspektiv är det både troligt och nödvändigt att ny teknik gör att tillgänglig energi utnyttjas mycket mera effektivt. Den omställningen kommer att ta lång tid. Redan i dag är det nödvändigt att tillse att energianvändningen får få negativa miljöeffekter. Valet av energiform avgör i hög grad hur skadlig energianvändningen är för vår omgivning.

Under de senaste åren har faran med den sk växthuseffekten allt mera uppmärksamrats. Växthuseffekten innebär att jordens temperatur ökar som ett resultat av förändringar i den kemiska sammansättningen av

jordatmosfären. Ökad temperatur kan ge upphov till dramatiska klimatförändringar som kan påverka levnadsförutsättningar på stora delar av jordklotet.

I en särskild rapport slog den av FN utsedda Brundtlandkommissionen fast att koldioxidutsläppen är vår tids allvarligaste miljöproblem.

Vid kommissionens offentliga utfrågning i Oslo 1985 framförde Irving Mintzer från World Resources Institute följande:

Det är svårt att tänka sig en fråga med större globala återverkningar på människornas samhällen och på naturmiljön än växthuseffekten. Signalen är oklar, men vi kanske redan bevittnar förebud, om inte verkliga växthuseffekter, i Afrika.

Växthuseffektens slutliga potentiella följdverkningar kan bli katastrofala. Det är vår bestämda uppfattning att det redan är i senaste laget att starta den process som leder till en bestämd politik. Att höja det allmänna medvetandet, att bygga upp stöd för en nationell politik och slutligen att sätta in olika ansträngningar för att minska hastigheten på utsläppsökningarna, kommer att ta tid.

Växthuseffekten är en fråga som utgör både en möjlighet och en utmaning; inte överraskande utgör den ytterligare ett viktigt skäl att sätta lämpliga strategier i verket.

Den faktor som anses bidra mest till växthuseffekten är utsläppen av koldioxid. Alla bränslen ger vid förbränning upphov till koldioxid. En del binds av växter, men eftersom människan utnyttjar fossila bränslen stiger koldioxidhalten i atmosfären obevekligt.

I sitt remissvar på energiverkets utredning om en förtida avveckling av två kärnkraftsreaktorer anknuter naturvårdsverket till en slutsats från Brundtlandkommissionens rapport "Vår gemensamma framtid":

Förutsättningen för en bärkraftig utveckling, "sustainable development", är att den globala energianvändningen, särskilt användningen av fossila bränslen, inte tillåts öka väsentligt över nuvarande nivå.

Och vidare:

Dagens elproduktion i kärnkraftverk med motsvarande produktion i kol-kondensverk skulle öka de svenska koldioxidutsläppen från fossila bränslen med ca 50 %. Denna utveckling är inte acceptabel.

Kärnkraften har hittills hållit utsläppen i Sverige på en lägre nivå än vad som annars skulle ha varit möjligt. En ersättning av den svenska kärnkraften med kol-kondenskraft skulle t.ex. öka de svenska koldioxidutsläppen med ca 60 miljoner ton koldioxid per år.

Om man i stället ersätter verken med gaskondenskraft skulle koldioxidutsläppen öka med över 30 miljoner ton.

Naturvårdsverket konstaterar dessutom att även med naturgas i stället för kol är

en sådan ökning oförenlig med en i ett globalt perspektiv ansvarsfull nationell energipolitik för 2000-talet.

Riksdagen beslutade i juni 1988 på moderat initiativ och mot socialdemokraternas röster att:

som ett nationellt delmål bör anges att koldioxidutsläppen icke ökas utöver den nivå de har idag.

Mot. 1988/89
N416

All förbränning ger som ovan påpekats upphov till koldioxidutsläpp. Dess storlek visas i nedanstående tabell.

Tabell 1

CO₂-innehåll i vanliga bränslen i förhållande till energiinnehåll

	Kol	Olja	Gas
CO ₂ :	85 g/MJ	70 g/MJ	40 g/MJ

Man kan således notera att förbränning av kol ger mer än dubbelt så stora utsläpp av koldioxid som förbränning av gas. Anledningen är att naturgas innehåller en del vätgas – en gas som vid förbränning med syre bildar vatten. Torv ger ännu högre utsläpp av koldioxid än kol.

Förbränning av fossila bränslen som kol, olja och gas, liksom förbränning av torv, skogsprodukter eller liknande, ger – trots moderna reningsanläggningar – upphov till luftföroreningar. Olika förbränningsmetoder och olika bränsleval kan emellertid påverka utsläppens storlek.

Tabell 2

Utsläpp från olika slags förbränningsanläggningar

Beräknat per 1 TWh elgenereringsförmåga. Utsläpp räknade i ton/år.

Kraftverkstyp	CO ₂	SO ₂	NO ₂
Äldre oljekondens	690 000	1 500	1 800
Äldre kolkondens	880 000	2 400	2 200
Kolpulver	900 000	270	450
Kolförgasning	940 000	50	470
PFBC	850 000	250	420
Gaskombi	370 000	10	360

Alla fasta bränslen bildar slagg, sot och aska vid förbränning. Dessa restprodukter är i sig ofta miljöfarliga och måste behandlas med försiktighet. Kolaska är t ex ofta svagt radioaktiv. Stora mängder av dessa avfallsprodukter bildas varje år. Som exempel kan nämnas att ett kolkraftverk av samma storlek som en vanlig kärnkraftsreaktor under en femtonårsperiod skulle ge upphov till aska, sot och slagg som skulle täcka en yta motsvarande Gamla stan i Stockholm till sjutton meters höjd.

I den allmänna debatten har en del debattörer försökt framställa inhemska bränslen som särskilt miljövänliga. Det är direkt fel. Förbränning av torv ger upphov till besvärliga miljöproblem. I torven har en del tungmetaller upplagrats. Torven ger också upphov till slagg och aska. Ännu mera allvarligt är emellertid såren i naturen efter torvbrytning. I praktiskt hänseende kan torven likställas med fossila bränslen. Därtill kommer att det krävs stora exploateringsarealer. Genom bränntorvutvinning ödeläggs ofta värdefulla mossar.

Biobränslen utgör ett viktigt tillskott i den svenska energibalansen. I dag är

det huvudsakligen rest- och överskottsprodukter från skogsbruket som nyttjas för energiändamål. I debatten förekommer nu många förslag om storskalig odling av energiskog. Utredningar om energiskog har emellertid hittills visat på alltför höga kostnader. Oavsett kostnaderna finns det emellertid anledning att vara försiktig med storskalig introduktion av helt nya växter.

Om många småhus i tätorterna eldas med bibränslen kommer röken att allvarligt störa omgivningen. Därtill kommer att dessa pannor i förhållande till bränslemängden ger stora utsläpp av luftföroreningar.

I många länder är fossila bränslen den viktigaste energikällan. Kol, olja och naturgas utnyttjas dels för uppvärmning, dels för generering av elektricitet.

I Sverige har vi varit i den fördelaktiga situationen att användningen av fossila bränslen kunnat minska under 1970-talet och början av 1980-talet. Anledningen har framför allt varit att tolv kärnkraftverk togs i bruk. Fossila bränslen behövdes därmed inte för att tillfredsställa vårt lands elbehov. De höjda oljepiserna i början av 1970-talet ledde samtidigt till ansträngningar att minska oljeanvändningen även för andra ändamål.

Detta har varit en utveckling som varit fördelaktig ur miljösynvinkel. Elenergi är en ren och effektiv form för energiöverföring. Kärnkraft är den mest miljövänliga metoden för att alstra elektricitet i större omfattning.

Ett kärnkraftverk under drift påverkar enbart genom utsläpp av kylvatten den omgivande miljön. Utsläppen av varmt vatten har enbart en lokal miljöpåverkan. Tillsatsen av natriumhypoklorit till kylvattnet vid Ringhals kärnkraftverk bör föranleda en noggrann utredning om miljöeffekterna. Om några skadeverkningar på havsmiljön kan visas bör åtgärder vidtas med anledning av dessa. Något radioaktivt läckage förekommer emellertid inte.

En olycka med den omfattning som olyckan i Tjernobyl hade kan inte ske vid ett svenskt kärnkraftverk – det är en fysikalisk omöjlighet, eftersom de lättvattenreaktorer som används i Sverige är annorlunda konstruerade än den sovjetiska reaktorn. Svenska reaktorer är gjorda så att olycksrisker är minimala och olycksförlopp minimeras. En olycka skall inte ge effekter utanför reaktorbyggnaden. Under senare år har alla svenska reaktorer försetts med en speciell filteranläggning som gör att radioaktiva ämnen inte skall kunna tränga ut ur byggnaden.

Många kärnkraftsmotståndare försöker använda det radioaktiva avfallet som det huvudsakliga argumentet mot kärnkraft. Det är också dåligt underbyggt. När det utbrända bränslet tas ur reaktorerna är det kraftigt radioaktivt och transporter och förvaring måste omgärdas med stor försiktighet. Därefter placeras avfallet i ett mellanlager – ett bergtrum där avfallet finns i ca 40 år. Sedan kommer avfallet att inneslutas, bli i keramiskt material och koppar, och placeras i en särskild lera i djupt belägna bergtrum. Denna svenska metod för slutförvaring av använt kärnbränsle har vunnit respekt i utlandet. Avfallet kan sedan ligga i tiotusentals år utan att utgöra någon fara för naturen eller människor.

Det bör dock påpekas att brytning av uranmalm, som bli sker i Australien, USA och Sovjet, liksom annan gruvbrytning kan ge upphov till

lokala miljöproblem. Det finns stora uranmalmstillgångar i Sverige, men någon brytning förekommer inte.

Mot. 1988/89
N416

Sverige är lyckligt lottat genom att det finns stora vattenkraftstillgångar i landet. Genom att exploatera dessa kunde elförsörjningen klaras ända fram till 1970-talet med ett mycket litet inslag av fossila bränslen.

I vissa avseenden är vattenkraften en idealisk kraftkälla. Den ger inte upphov till några föroreningar eller restprodukter. Att utnyttja vattenkraft i stor skala förutsätter emellertid kraftverksdammar och vattentunnlar som skapar sår i den lokala naturen och också rubbar den ekologiska balansen i det uppdämda vattendraget. De flesta exploaterbara vattenfall i Sverige har utnyttjats. I dag återstår endast fem större älvar som är praktiskt taget oexploaterade. Dessa älvar måste bevaras för framtiden. De representerar unika sammanhållna ekotyper. Dessa norrländska älddalar är en betydelsefull del av Sveriges värdefulla kulturlandskap.

Även vindkraft ger upphov till miljöstörningar. Stora vindkraftverk längs och utanför våra kuster kommer att ändra landskapsbilden. Därtill kommer en del akustiska störningar, som kan vara besvärande för de närboende. Den allvarligaste negativa faktorn beträffande vindkraften är emellertid att vindkraftproduktion av elkraft blir mycket dyr – därmed är det också en indikation på resursslöseri.

Individer och företag i ett högt industrialiserat land som Sverige måste ha god tillgång till energi. Samtidigt är det nödvändigt att energipolitiken utformas med hänsyn till den miljöpåverkan som energianvändningen ger upphov till.

Politikerna måste dra upp riktlinjerna för hur energiproduktionen skall ske. Det krävs politiska beslut för att t ex skydda älvar från exploatering. Men politiker kan inte i detalj reglera hur energiproduktionen sker. Därför är det väsentligt att bl a miljöavgifter nyttjas för att främja en miljövänlig energipolitik. För detta krävs en sammanhållen och konsekvent energipolitik som är anpassad till miljöns krav.

Den slutsats som måste dras med utgångspunkt från miljöns krav är att Sveriges kärnkraftverk har bidragit, och kan fortsätta att bidra, till en bättre miljö.

4 Energi och ekonomi

Det finns ett klart samband mellan energitillgång och ekonomisk tillväxt. Även om det inte finns en direkt fixerad relation är det uppenbart att en av förutsättningarna för tillväxten i den svenska ekonomin har varit att industriproduktionen inte hindrats av någon brist på energi.

Om tillgången till elkraft stryps kommer detta att direkt drabba förutsättningarna för det svenska näringslivet.

Tabell 3
Energitillförseln per invånare

Mot. 1988/89
N416

År	BNP/person kronor	kWh/person
1980	63 900	50 900
1982	63 400	48 700
1984	67 400	50 200
1986	69 500	53 700
1987	71 200	54 500

1980 års priser

Frånvaron av energi i tillräcklig omfattning är i dag en av de viktigaste orsakerna till den tredje världens fattigdom och underutveckling. Deras ekonomiska tillväxt är liksom vår beroende av tillgången på energi. Det finns inget som tyder på att sambandet mellan energi och välfärd skulle ha försvagats, vare sig i den industrialiserade världen eller i den tredje världen.

Mot bakgrund av det klara samband som finns mellan tillgången på energi och välfärd måste den svenska energipolitiken medverka till att det svenska samhället klarar viktiga utmaningar inför framtiden.

- Svensk industri måste kunna hävda sig på 1990-talet, trots den betydande konkurrens den kommer att möta från EG-länderna, de allt mer offensiva NIC-länderna och de allt mer skärpta miljökrav som kommer att ställas. Detta försvåras i hög grad av snabbt stigande energipriser och den brist på energi som den nuvarande energipolitiken förutsätter och oundvikligen kommer att medföra.
- Sverige behöver under 1990-talet en ekonomisk tillväxt som ligger minst i nivå med OECD-genomsnittet. För 1989 räknar regeringen med en ekonomisk tillväxt på 1,7% och för 1990 en tillväxt på mellan 1,4% och 1,7%. Motsvarande siffror för OECD-länderna är 3,0 och 2,5%. En ökad tillväxt kommer att ställa krav på ökad energiförbrukning. Om inte tillgången på energi säkras riskerar Sverige att även fortsättningsvis ha en lägre tillväxttakt än de flesta västliga industriländer.
- Sverige behöver under 1990-talet tillgång på elenergi till låga kostnader om inte konkurrensförhållandena allvarligt skall rubbas. Svensk industri har i dag varken särskilt låga eller höga elpriser jämfört med omvärlden. Vi riskerar däremot att få högre elpriser än de som kommer att råda inom den europeiska gemenskapens elmarknad.

Energins roll för svensk ekonomi och för det svenska samhället är av avgörande betydelse. Det måste vara en övergripande uppgift för svensk energipolitik att säkra tillgången på energi till låga kostnader. Riksdagen bör ge regeringen detta till känna.

5 Den framtida efterfrågan

Mot. 1988/89

N416

Elförbrukningen utgör en betydande del av den svenska energiförbrukningen. I tabellen nedan redovisas de olika energikällorna.

Tabell 4

Den svenska energianvändningen 1987

Energiråvara	Energitillförsel TWh/år	Varav för elproduktion TWh/år	Netto elproduktion TWh/år
Olja	178*		
Kol, koks	34*	10,0	6,6
Ved, torv, avfall, vind, sol	65*		
Naturgas	3,1*	0,1	0,0
Vattenkraft	71,0	71,0	71,0
Uran	64,4	64,4	64,4
Summa	415,5	145,5	142,0
Överföringsförluster	-29		-11,3
Export			4,0
Summa energiförbrukning hos konsumenterna (ej temperatorkorr)	386		126,7

* Termisk energi

Källa: Vattenfall

Överallt i det dagliga livet möter vi energibehov i olika skepnad. En stor del av hushållens energibehov täcks av elkraft. Elkraften har många praktiska fördelar. Som energibärare är elkraften flexibel och ren. Det märks inte minst inom hushållen. Hushållen använder el till ljus och diverse hushållsutrustning. Huvuddelen av hushållens elförbrukning nyttjas dock för uppvärmning. Det finns ca 950 000 s.k. elvärmeabonnemang i Sverige.

Elanvändningen har under 80-talet ökat på följande sätt.

Tabell 5

Elanvändningen i Sverige

Prima elanvändning, temperatorkorrigerat (enl. Vattenfalls metod)

År	Ökning	
1983	8 %	106 TWh
1984	7 %	114 TWh
1985	8 %	123 TWh
1986	2 %	124 TWh
1987	4 %	129 TWh
1988	1,5 %	131 TWh
1989*	1,3 %	133 TWh

* Prognos

Källa: Vattenfall

Under mitten av 1980-talet ökade elförbrukningen särskilt kraftigt. Detta kan delvis förklaras med konvertering till elvärme inom hushållssektorn. Men även inom industrin ökade elförbrukningen. Under de senaste åren är det huvudsakligen industrin som stått för den ökade efterfrågan.

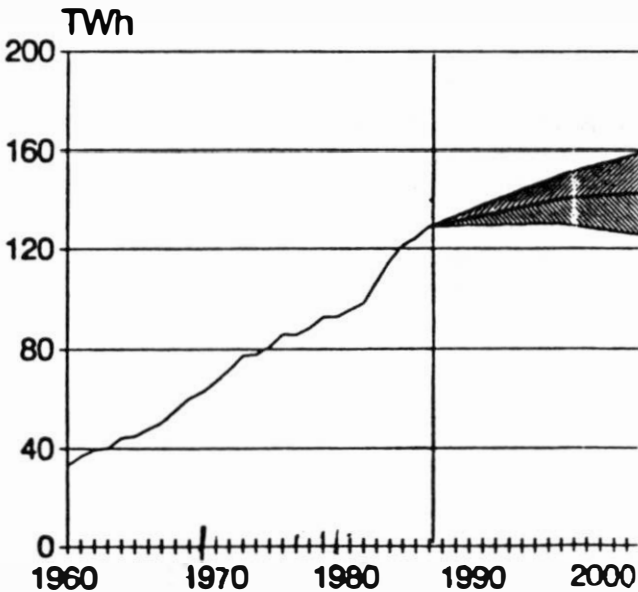
Det är osannolikt att ökningen i elanvändningen skulle sluta under 1990-talet. Med den modesta ökningen om 2 TWh per år kommer elanvändningen att vara uppe i 150 TWh 1996.

Elanvändningens ökningstakt är kopplad till den ekonomiska tillväxttakten. Energiverket har i Elmarknadsrapporten (1988:R15) under hösten 1988 gjort beräkningar på den framtida elförbrukningen vid mitten av 1990-talet och kommit fram till ett intervall på 136–160 TWh. Det lägre alternativet förutsätter då en låg ekonomisk tillväxt, och dessutom att elanvändningen i den elintensiva industrin ökar mindre än industrigenomsnittet.

Det är troligt att den svenska elanvändningen vid mitten av 1990-talet kommer att ligga på över 150 TWh om inte efterfrågan pressas ner med stora prisökningar. Redan i energiverkets kalkyler har man räknat med en real höjning av priset på hushållsel med ca 3 öre/kWh och 1–2 öre/kWh för industrin.

Man har också räknat med betydande eleffektivitetsåtgärder inom både industrin och för den s.k. driftselen i olika lokaler. Sådana åtgärder beräknas motsvara elförbrukning på 10 TWh. Elförbrukningen kommer att öka trots elbesparingsåtgärder.

I nedanstående diagram visas osäkerhetsintervallet.

Källa. Vattenfall

För industrin är elen nödvändig. Huvuddelen av elkraften förbrukas inom processindustrin, främst massa- och pappersfabriker, samt den kemiska industrin. I motsats till vad som ofta hävdas används huvuddelen av elkraften även inom massa- och pappersindustrin, inte för processvärme, utan för drift av pumpar, fläktar och liknande. Den är därvidlag av avgörande betydelse för arbetsmiljö och hälsa.

I nedanstående tabell visas ökningen av industrins elförbrukning.

Mot. 1988/89
N416

Tabell 6

Industrins elförbrukning fördelad på industrigrupper

TWh	1973	1987*
Gruvor	2,1	2,5
Livsmedelsindustri	1,2	2,1
Textil- och beklädnadsindustri	0,4	0,4
Trävaruindustri	1,2	1,9
Massa- och pappersindustri	13,0	18,1
Kemisk industri	5,6	7,3
Jord- och stenvaruindustri	1,3	1,3
Järn-, stål- och metallverk	8,0	7,6
Verkstadsindustri	4,1	6,1
Småindustri, hantverk och övrigt	1,6	2,1
Summa exkl. avkopplingsbara elpannor	38,5	49,4
Avkopplingsbara elpannor	-	1,6

Källa: Energiverket

* Preliminära uppgifter

Som synes ökar förbrukningen inom praktiskt taget alla branscher. Även i en bransch med låg energiförbrukning per anställd som verkstadsindustrin ökar förbrukningen kraftigt.

De s.k. elintensiva industribranscherna, främst massa- och pappersindustrin, svarar för en stor del av förbrukningen. Inför framtiden är det visserligen troligt att serviceföretagen kommer att spela en allt större roll i den svenska ekonomin. Vilken konsekvens detta kan komma att ha för den framtida elförbrukningen är emellertid inte givet. Huvuddelen av den industriella elförbrukningen sker nämligen inom några få branscher som snarast kan komma att få ett ökat behov av energi. Framför allt massa- och pappersindustrin har sådana allmänna konkurrensfördelar att den måste anses ha goda framtidsutsikter under förutsättning att inget drastiskt sker med elförsörjningen.

6 Elförsörjning fram till 1995

Som ovan visats kommer elförbrukningen att öka till omkring 150 TWh vid mitten av 1990-talet. Den nuvarande elproduktionskapaciteten beräknas i dag uppgå till ca 145 TWh. Den beräkningen bygger dock på att de existerande oljekraftverken, främst de stora verken i Stenungsund och Karlshamn, får nyttjas under betydligt längre del av året än som är fallet för närvarande. Nu nyttjas de normalt bara några enstaka, särskilt kalla dagar.

Tabell 7

Tillgänglig elproduktionskapacitet enl. energiverket 1988

Kraftslag	Max kraftprod. (utan malpåse) (TWh)
Vattenkraft	63,8
Kärnkraft	65
Oljekondenskraft	13,6
Kraftvärme	
mt fastbränsle	3,5
mt olja/naturgas	1
kond fastbränsle	
kond olja	
Industriell kraftprod.	
mt fastbränsle + olja	4
kond	0,8
Gasturbiner/dieslar	—
Vind etc	—

Energiverket räknar med att det skall bli möjligt att öka elproduktionskapaciteten under de kommande åren. Det sker bl a genom att kärnkraftverken utnyttjas bättre. S.k. effekthöjning av de olika reaktorerna tillsammans med det utbyte av ånggeneratorn vid Ringhals II som redan inletts - vilket åter gör det möjligt att fullt utnyttja reaktorn - kan komma att öka elproduktionen i de 12 kärnkraftsreaktorerna från 64 TWh till 72 TWh 1993.

Därtill kommer pågående och planerade förbättringar av existerande vattenkraftverk, samt utbyggnad av vissa mindre anläggningar i enlighet med den vattenkraftsplan som riksdagen tidigare tagit ställning till.

Sammanlagt bedömer därför energiverket att de svenska elproducenterna kan klara av att producera 150 TWh el år 1995. Den säkerhetsmarginal som företagen försöker upprätthålla blir dock mindre än den är i dag.

Det innebär att det kommer att finnas en ökad risk för att en driftstörning leder till att delar av landet blir strömlöst. Det innebär också att risken ökar för att den momentana elförbrukningen tangerar det s k effekttaket, dvs att det i ett givet ögonblick inte finns tillräckligt med elkraft.

Under kalla dagar finns det risk för att efterfrågan överstiger produktionssystemets förmåga. Den 2 december i fjor uppgick effektuttaget på grund av det kalla vädret till 25 500 MW att jämföra med effekttaket på 26–28 000 MW. Den 12 januari 1987 krävdes 26 200 MW. När den totala elförbrukningen ökar blir säkerhetsmarginalerna allt mindre. Då kommer kraftbolagen under kalla dagar att tvingas koppla bort strömmen i vissa områden.

Energiverkets beräkningar över produktionskapaciteten har dock inte tagit hänsyn till de skärpta miljökrav som har beslutats för de fossileldade kraftverken. Det innebär att de ungefär 20 TWh som teoretiskt skulle kunna erhållas bl a från de stora oljekraftverken reduceras till ca 3 TWh om inga reningsanläggningar installeras. Detta ställer den framtida elförsörjningen inför en ytterligt svår situation.

Tabell 8*Preliminära uppgifter för elproduktion för 1988*

Mot. 1988/89

N416

Kraftslag	TWh
Vattenkraft	69
Kärnkraft	66,5
Kondenskraft, kraftvärme m.m.	6
Import	5
	<hr/>
Summa	146,5
Förbrukning	131
Avkopplingsbar kraft	7,5
Export	8
	<hr/>
Summa	146,5

Källa: Vattenfall

Det bör noteras att 1988 var ett s k extremt våår. Därför var elproduktionen i vattenkraften högre än normalt. Även kärnkraftsproduktionen var högre än normalt.

7 Kärnkraftsavvecklingen

7.1 Nedläggning av två reaktorer till 1997

Det är mot bakgrund av ovan beskrivna besvärliga elförsörjningssituation som regeringens avsikt att stänga två reaktorer 1995 och 1996 skall ses. Det innebär ett bortfall med 10 TWh från produktionskapaciteten; ett bortfall som måste kompenseras med nya anläggningar eller minskning av elförbrukningen.

Det är i dag mycket tveksamt om en sådan utbyggnad överhuvudtaget är möjlig att genomföra om riksdagens beslut om ett tak för koldioxidutsläppen skall respekteras. Ändå anser energiministern att beslutet om den förtida avvecklingen är oåterkalleligt, samtidigt som hon underkänner energiverkets prognoser i Elmarknadsrapporten.

Senast under 1990 måste beslut tas om vilka anläggningar som skall ersätta de två reaktorer som regeringen avser att ta ur drift under 1990-talet. För att finna ersättning för de 10 TWh el som kommer att falla bort 1995–96 kommer socialdemokraterna att tvingas att föreslå utbyggnad av kraftslag som är baserade på miljövänliga bränslen. Nedläggningen av de två första reaktorerna kommer att vara kostsam och bidra till en sämre miljö.

Hittills har kolkraftverk framstått som det troligaste alternativet. Kol är en billig energiform. Investeringar i kolkraft kommer dock att bli dyra på grund av de omfattande krav på reningsanläggningar o dyl som nu är nödvändiga. Trots reningsåtgärder kommer kolkraftverk, som ovan redovisats, att vara ett betydande hot mot miljön.

Numera talas det alltmer om att ersättningskraftverken kan eldas med naturgas. Det är viktigt att komma ihåg att även kraftverk baserade på naturgas bl a bidrar till ökningen av koldioxid i atmosfären.

7.2 Fullständig avveckling till 2010

Mot. 1988/89
N416

Det verkligt allvarliga läget för både Sveriges ekonomi och miljö kommer att uppstå på grund av den förtida avvecklingen av de övriga tio reaktorer som regeringen vill genomföra under åren 2000 till 2010.

Med anledning av regeringens målsättning att stänga två kärnkraftsreaktorer under 1995–97 samt lägga ner alla de övriga reaktorerna fram till 2010 har statens energiverk försökt studera de troliga konsekvenserna för den svenska industrin. I en studie som färdigställdes under förra året: "Elpriser och svensk industri" (1988:7) konstaterade verket att det var rimligt att räkna med att de nuvarande elpriserna kring 18 öre/kWh (för större förbrukare) kan förväntas stiga till ca 35 öre/kWh fram till de första åren på 2000-talet. Således en fördubbling av priset.

Denna elprishöjning kommer att vara ett unikt svenskt fenomen. Energiverket räknar med att elpriserna i utlandet kommer att stiga med kanske upp till motsvarande 3 öre/kWh på grund av höjda kolpriser. Det skall då jämföras med ca 17 öres höjning i Sverige. I nedanstående tabell visas elpriserna i ett antal länder.

Tabell 9

Elpriser i olika länder

Land	Officiellt elpris öre/kWh	Specialavtal öre/kWh
Sverige	16	14–16
Finland	20	18–19
Norge	22	6–20
Storbritannien	36	26–28
Västtyskland	35	7–35
Kanada	11–24	6–9
USA	18–46	6–25
Japan	50	30

Källa: SEV 1988:7

Inom EG förbereds nu en gemensam inre marknad även för elström. Det är ännu för tidigt att överblicka vilka konsekvenser detta kommer att få. Troligen innebär det billigare elpriser, även om det också kan innebära att en del specialavtal kommer att bli mindre fördelaktiga.

En kraftig reell höjning av elpriserna i Sverige kommer enligt energiverkets bedömning att få omfattande följdverkningar för den svenska industrin. Verket beräknar att sysselsättningen i elintensiva företag kommer att sjunka betydligt. I en situation med låg ekonomisk tillväxt i den svenska ekonomin kan upp till 150 000 jobb försvinna i samband med de omfattande strukturförändringar som följer av höjda elpriser.

De branscher som främst drabbas är smältverken, delar av den kemiska industrin, järn- och stålverksindustrin samt viktiga delar av pappers- och massaindustrin. Det största hotet mot sysselsättningen kommer från den sistnämnda branschen. Det är främst tillverkningen av elkraftskrävande moderna produkter som hotas. Dit hör tillverkning av sk termomekanisk massa, CTMP-massa samt papperstillverkning som är baserad på dessa sorters massa.

När massa- och pappersfabriker slås ut av höjda elpriser kommer detta att få omfattande följdverkningar även för annan sysselsättning på de drabbade orterna. Dessa förändringar kommer huvudsakligen att drabba de delar av vårt land som redan har dåligt sysselsättningsläge – Norrland och Bergslagen.

Dessutom kommer många småhus- och fritidshusägare att känna av verkningarna av de höjda elpriserna. Man kan räkna med att uppvärmningskostnaderna för ett ordinarie småhus kommer att öka med flera tusen kronor per år. Att bygga om ett hus från direktverkande elvärme till någon annan slags värmeledning kan kosta upp till 100 000 kronor.

Regeringens hållning är uppenbarligen att inte ens verkligheten skall få rubba avvecklingsbeslutet. Utan att känna till miljökonsekvenser och ekonomiska konsekvenser, utan att ta hänsyn till effekterna på svensk industri och sysselsättning skall avvecklingen genomdrivas med sikte på en fullständig demontering av den svenska kärnkraften år 2010. Självfallet skapar denna energipolitik en betydande osäkerhet i det svenska samhället. De problem som svensk industri kommer att möta under den senare delen av 1990-talet kommer att mångfaldigas för varje år vi med nuvarande energipolitik kommer närmare år 2010. Det kommer att sätta sin prägel på allt industriellt beslutsfattande av långsiktig betydelse.

För första gången i den svenska industrins historia finns det betydande frågetecken i det nära perspektivet om det kommer att finnas elenergi till rimliga priser.

7.3 Risken för planhushållning

Genom de snäva marginaler för energiförsörjning som regeringens politik leder till kan Sverige mycket väl hamna i en situation med planhushållning av energianvändningen. De stigande priserna och tillgången på elenergi kan komma att tvinga fram en fördelning och en prissättning av el som i praktiken blir politiskt styrd. Det vore ett allvarligt slag mot det svenska industrisamhällets dynamik.

Ändå synes detta inte vara någon tanke som är regeringspartiet främmande. Regeringen har tillsatt en särskild utredare för att undersöka hur konkurrensförhållandena för den elintensiva industrin påverkas av stora elprishöjningar. Utredaren skall

redovisa eventuella behov av åtgärder för att behålla rimliga konkurrensvillkor för denna industri samtidigt som kärnkraftsavvecklingen genomförs.

I den första rapporten från LO:s demokrati- och inflytandekommitté "Välfärdsstaten och sparatet" föreslås regionala hushållningsstiftelser. Dessa stiftelser skall tillskapas för att finansiera övergångskostnaderna när kärnkraften avvecklas. Gruppen redovisar följande kostnader som skall finansieras om kärnkraften skall avvecklas:

- byggandet av 10 000 MW ersättningskraft kostar enligt gruppen 90 miljarder kr.
- alternativt kan man, menar gruppen, undvika byggandet av en del av denna ersättningskraft om man konverterar värmesystemen i 500 000

småhus som i dag har direkt elvärme. En sådan konvertering kostar 100 000 per småhus. Ytterligare 250 000 småhus är helt beroende av elvärme och kan konverteras för 50 000 kronor.

- kostnaden för att ersätta 30 000 arbetstillfällen kostar lågt räknat 15 miljarder kronor. Gruppen refererar till energiverkets uppskattning att 15–150 000 jobb kan gå förlorade.

Totalt menar gruppen att omställningen kommer att kosta 115–150 miljarder kronor under kommande femtonårsperiod. Detta kan finansieras genom ett kollektivt sparande i stiftelser med regionala styrelser. Sparandet bör ligga på mellan 0,5–1% av BNP.

Avvecklingen av kärnkraften kan med andra ord ge det svenska samhället en planhushållningschock redan under 1990-talet.

8 Grunderna för energipolitiken

8.1 Osäkerhet med socialdemokraterna

Frånvaron av sakligt hänsynstagande har blivit ett bärande element i socialdemokratisk hantering av energifrågor. Det ger i sig en ytterligare osäkerhet om den framtida energiförsörjningen.

I en interpellationsdebatt fredagen den 17 mars 1978 gick Ingvar Carlsson, Birgitta Dahl och Olof Palme till häftiga angrepp på den borgerliga regeringen som då avvaktade med ett beslut om huruvida Forsmark 3 skulle tas i drift.

Mot bakgrund av att socialdemokraterna numera vill lägga ner kärnkraften redan under 1990-talet till en kostnad av närmare 30 miljarder kronor – och är beredda att ta de kostnader för en samhällsomställning som enligt LO-gruppen kostar mellan 115–150 miljarder kronor – kan det vara värt att notera att Olof Palme då attackerade Gösta Bohman för att det kostade 1,5 miljoner kronor per dag att inte låta Forsmark 3 gå i gång.

Birgitta Dahl attackerade med följande ord:

För det andra – om ni verkligen är intresserade av säkerhetsfrågorna – borde ni också ta upp frågan om miljö- och hälsoriskerna från andra energislag med minst samma allvar. Då borde ni för det tredje inse att arbetslöshet också är något som drabbar människors hälsa mycket allvarligt. Men Gösta Bohman med sin skyddade tillvaro i hela sitt långa liv har kanske ännu inte kommit i kontakt med vad det kan komma att innebära. Jag kan försäkra att vi som t. ex. representerar Uppland och Forsmarksarbetarna här i riksdagen däremot vet vad det innebär.

Birgitta Dahl redogjorde i debatten för energikommissionens ställningstagande med följande ord:

Vad som har kommit fram och vad som har påverkat människors bedömningar är de risker, som finns förenade med andra energikällor och vilka av kommissionen bedömts vara minst lika allvarliga för hälsan och miljön, dels hänsynen till samhällsekonomin. Det är något som människor tar hänsyn till, liksom till att energikommissionen har kommit fram till att det från hälso- och miljösynpunkt inte är nödvändigt eller befogat att avveckla kärnkraften, och

att det med hänsyn till samhällsekonomi skulle innebära alldeles för svåra påfrestningar för det svenska samhället och leda till effekter för människors välfärd och hälsa, som vi inte kan acceptera.

Ingvar Carlsson, som hade interPELLERAT om de samhällsekonomiska konsekvenserna av den borgerliga regeringens energipolitik, yttrade 1978 följande:

Socialdemokratin röstade för 13 reaktorer i riksdagen. Vi stod för den uppfattningen i valrörelsen, och vi står för den efter valet.

Sedan dess har socialdemokraterna bytt uppfattning ett flertal gånger, inte efterval men framför allt före val. Inför 1979 års val bytte de uppfattning från den som de så häftigt i den ovan refererade debatten slog för. Inför 1988 års val bytte de åter uppfattning, trots att de i den egna propositionen redovisade att det inte fanns någon saklig grund för en förändrad bedömning av säkerheten vid de svenska kärnkraftverken.

Den expertgrupp som tillsattes i full politisk enighet efter Tjernobyl-olyckan skrev nämligen i sin rapport följande:

Allmänt kan konstateras att olyckan i Tjernobyl inte bragt i dagen några tidigare okända säkerhetsfrågor, som inte belysts i tidigare säkerhetsanalyser av svenska och utländska reaktorer.

och

De ovan angivna tekniska skillnaderna leder till slutsatsen att olyckan i Tjernobyl inte ger anledning att ompröva den tekniska riskbilden vad gäller haverier i svenska reaktorer.

Trots detta vill nu företrädare för de svenska socialdemokraterna – utan hänsyn till ekonomiska eller miljömässiga konsekvenser – avveckla två reaktorer redan under 1990-talet till kostnader på närmare 30 miljarder kronor och förlösa hela det svenska kärnkraftskapitalet genom att avveckla samtliga reaktorer till år 2010. Denna politiska inställning har de intagit trots att reaktorerna drifts- och säkerhetsmässigt kan fungera ytterligare en lång tid. Det är svårt att finna en genuin energipolitisk övertygelse till grund för de kostnader och den osäkerhet som regeringen åsamkar det svenska samhället. Regeringens agerande står i strid med den egna sakliga övertygelsen.

Frånvaron av sakliga skäl och beslut baserade på egna överväganden skapar en total osäkerhet kring den framtida energipolitiken. Denna osäkerhet för svenskt näringsliv skall ses tillsammans med den osäkerhet som regeringens Europapolitik skapar vad gäller svenska företags villkor och förutsättningar på den europeiska marknaden samt den osäkerhet som slumpvisa och godtyckligt återkommande engångsskatter och likviditetsindragningar skapar.

Osäkerheten motverkar investeringar i Sverige och stimulerar till svenska företags utlandsinvesteringar. Första halvåret 1988 uppgick svenska företags nettoinvesteringar utomlands till 12,6 miljarder svenska kronor. Den genomsnittliga ökningstakten från år till år vad gäller volymen av dessa investeringar har under 1980-talet varit ca 22 % medan utländska direktinvesteringar netto ökat med enbart 3% under samma tid. Utlandsinvesteringarna

är en förutsättning för svenska företags internationella konkurrenskraft men den kraftigt växande volymen är samtidigt ett direkt underkännande av den ekonomiska miljö som svensk socialdemokrati erbjuder utvecklingskraftiga företag i Sverige.

En allvarlig konsekvens av regeringens energipolitik är att den underminerar förutsättningarna för långsiktig planering bl.a. inom industrin. Därmed medverkar regeringen också till att devalvera förtroendet för politiken. Det drabbar industrisamhället i dess helhet, inte bara dess energiförsörjning.

Denna osäkerhet är en vidare och långsiktigt allvarligare effekt än den osäkerhet om den framtida energiförsörjningen som avvecklingsbesluten mer konkret skapar. Regeringens oförmåga att lämna ett klart besked i frågan om ersättningen till kärnkraftens ägare bidrar till denna osäkerhet. Blott det faktum att Sveriges regering inte självklart uttalar att svenska staten skall göra rätt för sig när den utan att kunna hänvisa till sakliga grunder förbjuder kärnkraftens ägare att producera el ur vissa reaktorer är ytterligt anmärkningsvärt.

Riksdagen bör ge regeringen till känna att svenska staten, om en avveckling slutligen genomföres, skall ersätta ägarna för de förluster som staten genom politiska beslut åsamkar dem.

8.2 Respekt för folkomröstningsresultatet

Det enda sättet att åtgärda osäkerheten är att tvinga fram en långsiktighet i den svenska energipolitiken.

Resultatet i kärnkraftsomröstningen måste självfallet respekteras. På de röstsedlar som både Linje 1 (med stöd av bl a moderata samlingspartiet) och Linje 2 (med stöd bl a av socialdemokraterna och folkpartiet) presenterade stod:

Kärnkraften avvecklas i den takt som är möjlig med hänsyn till behovet av elektrisk kraft för upprätthållande av sysselsättning och välfärd. För att bl a minska oljeberoendet och i avvaktan på att förnybara energikällor blir tillgängliga används högst de 12 kärnkraftsreaktorer som i dag är i drift, färdiga eller under arbete. Ingen ytterligare kärnkraftsutbyggnad skall förekomma. Säkerhetssynpunkter blir avgörande för den ordning i vilken reaktorerna tas ur drift.

Under folkomröstningskampanjen hävdade företrädare för Linje 2 som ett motiv för att antyda avveckling till år 2010 att kärnkraftsreaktorernas tekniska livslängd skulle vara 25 år.

Såväl företrädare för kärnkraftsindustrin som oberoende experter har allt sedan dess ofta understrukt att kärnkraftsreaktorernas tekniska livslängd är ca 40 år. Näringsutskottet skrev i betänkande NU 1987/88:40

Det beslut som riksdagen har fattat om en bortre tidpunkt för kärnkraftsavvecklingen får, menar utskottet, inte ses som en ren framräkning grundad på bedömningar om reaktorernas sannolika livslängd.

Hittillsvarande analyser motsäger inte det ursprungliga konstruktionsvillkoret att en reaktortanks livslängd är minst 40 år.

Livslängden går givetvis inte att exakt fastställa i dag, men allt talar för att den väl överstiger 25 år. Det innebär således att kärnkraftverken bör vara i

drift även efter 2010, det årtal till vilket socialdemokraterna har utlovat att alla svenska kärnkraftsreaktorer skall vara nedlagda.

Mot. 1988/89
N416

Moderata samlingspartiet sluter upp bakom folkomröstningens resultat. En avveckling av två reaktorer under mitten av 1990-talet kan inte vara förenlig med detta.

- Avvecklingsbeslutet forcerar fram investeringar i och en ökad användning av fossila bränslen, som folkomröstningen ansåg skulle undvikas genom att de planerade reaktorerna används.
- Avvecklingsbeslutet bygger inte på någon bedömning av reaktorernas säkerhet som motiverar att de skall tas ur drift.
- En förtida avveckling, som kostar närmare 30 miljarder kronor, drabbar vår välfärd genom kraftigt stigande elpriser, som drabbar dels industrin på grund av försämrade konkurrensvillkor, dels hushållen i form av högre kostnader.
- Behovet av el kommer inte att kunna tillgodoses på ett tillräckligt säkert sätt under 1990-talet. Det är inte möjligt att ersätta kärnkraften utan att bryta mot det av riksdagen satta taket för koldioxidutsläppen. Energiverkets prognoser – som inte accepteras av energiministern – visar på ett växande elbehov som nödvändiggör kärnkraften om man inte skall acceptera både elbrist och ökade luftföroreningar.
- En avveckling av kärnkraften under mitten av 1990-talet kommer att ge den energiintensiva industrin i Sverige betydande sysselsättningsproblem.

Det finns mycket som talar för att regeringen inte kommer att ta hänsyn till dessa problem utan i stället forcera en avveckling utan hänsynstagande till folkomröstningens utslag. Energiministern har till exempel förklarat att det av riksdagen fattade beslutet är oåterkalleligt.

Jag har lärt mig att riksdagen och regeringen måste fatta oåterkalleliga beslut. Det skall inte vara en omprövning 1990. (Veckans Affärer nr 47-1988)

Trots denna bestämdhet är regeringen osäker om konsekvenserna av avvecklingsbeslutet:

- En särskild utredare skall undersöka hur konkurrensförhållandena för den elintensiva industrin påverkas av stora elprishöjningar samt föreslå åtgärder för att behålla rimliga konkurrensvillkor.
- Naturvårdsverket skall tillsammans med energiverket klarlägga hur en miljöanpassad energiförsörjning kan utformas. Naturvårdsverket har också fått i uppdrag att utreda hur riksdagens beslut om ett tak för koldioxidutsläppen skall kunna fullföljas.
- Regeringen skall utreda de samhällsekonomiska konsekvenserna av kärnkraftsavvecklingen.

Regeringen förefaller emellertid inte beredd att ta hänsyn till vad dessa utredningar kan komma att visa. Energiministern accepterar t ex inte energiverkets prognoser över det framtida elbehovet. Ett omfattande utredningsmaterial förelåg redan innan beslutet om en avveckling fattades. Det visade på betydande miljömässiga, ekonomiska och sysselsättningsmäs-

siga konsekvenser. Regeringen synes vilja förneka och ständigt utreda konsekvenserna av den egna politiken.

Mot. 1988/89
N416

Regeringens nuvarande politik lägger grunden för så betydande avsteg från de villkor som folkomröstningen satte att det finns fog för att underställa svenska folket frågan om den förtida avvecklingen i en ny rådgivande folkomröstning om majoriteten i riksdagen 1990 fortfarande vill avveckla två reaktorer under 1990-talet. En avveckling med så stora konsekvenser bör inte göras utan att svenska folket först har fått en möjlighet att yttra sig.

Folkomröstningen gav ett klart utslag för att kärnkraften skulle användas så länge säkerheten medger. Detta utslag skulle kunna ge svensk energipolitik en säker och stabil grund. Riksdagen bör ge regeringen tillkänna att den framtida energipolitiken skall följa folkomröstningens utslag.

8.3 Energibesättning

Energiolitiken bör syfta till att mobilisera vårt samhälles resurser för energitillförsel och medverka till en miljövänlig energianvändning. Den nuvarande energibesättningen motverkar delvis dessa syften. Bl a har kolet en skattemässigt gynnad ställning i förhållande till t ex naturgas. En sådan beskattning ter sig ur miljösynvinkel orimlig.

Vi anser att den nuvarande energibesättningen skall ersättas med ett nytt system för uttag av skatter och avgifter. Energisektorn bör inlemmas i mervärdeskattesystemet. Miljöavgifter bör införas på olika miljöfarliga utsläpp i samband med bränsleanvändning.

Kombinationen av en annan typ av beskattning och uttag av miljöavgifter kommer att leda till decentraliserad hushållning med energi. Enskilda aktörer ges möjlighet att ta vara på de möjligheter modern teknologi ger.

Riksdagen bör ge regeringen tillkänna vad som anförts om en övergång till mervärdebesättning och miljöavgifter.

8.4 Kärnkraftens framtid

I ett internationellt perspektiv kommer kärnkraften att spela en allt viktigare roll för elproduktion. Rätt tillämpad är kärnkraftsteknologin både säker och ekonomisk.

I ett antal länder – främst i de kommunistiska diktaturerna – har kärnkraftsteknologin missköts. Där har man låtit militära och kortsiktiga ekonomiska motiv gå före säkerhetskraven. Resultatet av detta blev uppenbart i Tjernobyli. Även i en del andra länder används omodern teknologi eller en dåligt utvecklad kontrollverksamhet.

Kärnkraftsteknologi kräver noggrann kontroll. Alla länder bör därför, enligt vår mening, öppna sina kärnkraftverk för inspektion av IAEA.

För närvarande finns det ett antal olika projekt som syftar till att utveckla mindre, billigare och ännu mera lättreglerade kärnkraftverk och kärnvärmeverk. ASEA-Atom hade redan för flera år sedan tagit fram utvecklingsunderlag för kärnvärmeverket "Secure" och kärnkraftverket "Pius". Liknande arbete sker nu i andra länder.

Även i Sverige bör kärnkraften spela en viktig roll i framtiden. De nuvarande 12 kärnkraftverken bör i enlighet med folkomröstningsresultatet

användas under dessas livslängd. Under de år som de svenska kärnkraftverken har varit i drift har drifts- och säkerhetsanläggningar successivt ytterligare förbättrats. Det är naturligt att en sådan utveckling fortsätter under de årtionden som de svenska reaktorerna bör vara i drift.

Mot. 1988/89
N416

8.5 Annan elproduktion

Som visats ovan kommer elförsörjningsläget redan vid nedläggning av två reaktorer att bli mycket svårt. Elförsörjningen kommer vid den avveckling som regeringen planerar inför åren 2000–2010 att bli mycket bristfällig. Höga elpriser, otillförlitlig krafttillgång och igångsättning av miljöförstörande fossileldade kraftverk kommer att prägla dessa år.

Även i en situation där kärnkraften bibehålles under reaktorernas livslängd finns det anledning att tro att den ökade elförbrukningen kan leda till både energi- och effektbrist under 1990-talet. Det innebär att mindre kompletteringar bör göras till det svenska elförsörjningssystemet för att motsvara den ökade efterfrågan.

Det är en grannliga uppgift att finna nya kraftkällor som inte ökar miljöförstörelsen. På sikt bör Sverige förutsättningslöst studera användningen av den nya kärnkraftsteknologin som nämnts ovan. I ett kortare perspektiv är det dock nödvändigt att finna andra kraftkällor.

De stora orörda Norrlandsälvarna bör inte exploateras. Det är en öppen fråga om en fullständig kärnkraftsavveckling kan förenas med ett bevarande av dessa älvar. Det finns dock ingen anledning att – som många socialdemokrater vill – bygga ut en eller flera av dessa redan nu. Målsättningen måste vara att även framtida generationer skall uppleva hur dessa älvar forsar fritt.

Inom ramen för existerande vattenkraftsanläggningar kan det finnas en potential för att bättre utnyttja vattnets energi.

En övergripande målsättning bör vara att riksdagens beslut om koldioxidutsläppen måste respekteras. Det innebär att i den mån fossila bränslen utnyttjas måste detta kompenseras genom att annan förbränning upphör.

En ökad biomassetillväxt kan även motverka den ökade halten koldioxid i atmosfären.

Hitills har utredningar angående elproduktion från biomassa givit alltför höga priser för att det nu skall vara motiverat med verksamhet i full skala.

I första hand bör därför naturgas väljas för nytillkommande kraftproduktion. Genom att nyttja naturgas för såväl kraftproduktion som för den värmeproduktion som idag sker med hjälp av kol eller olja kan det finnas möjligheter att öka elproduktionen utan att öka koldioxidutsläppen.

9 Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om en övergripande uppgift för svensk energipolitik – att säkra tillgången på energi till låga kostnader,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av en långsiktig och stabil energipolitik,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om vikten av att ägare till kärnkraft får ersättning för de kostnader som statens politik åsamkar dem.

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om vikten av att den framtida energipolitiken följer folkomröstningsresultatet,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om förändring av nuvarande energibeskattnings-system,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om tillkommande elproduktionskapacitet.

Stockholm den 17 januari 1989

Per Westerberg (m)

Nic Grönvall (m)

Gunnar Hökmark (m)

Karin Falkmer (m)

Lars Ahlström (m)

Stig Bertilsson (m)

Bertil Danielsson (m)

